Чернівецька обласна бібліотека для дітей

ЛЮБИМО ЧЕРНІВЦІ. ВУЛИЦЯ, ДЕ ЗУПИНЯЄТЬСЯ ЧАС: ВУЛ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Чернівці, 2019

УДК 016:908(477,85):94(477,85)

Л93

Любимо Чернівці. Вулиця, де зупиняється час: вул. Ольги Кобилянської : презентаційний проект / Чернівецька обл. б-ка для дітей; уклад. О. Сторощук. – Чернівці, 2019. - 38 с.

Прогулянка вулицею Ольги Кобилянської в місті Чернівці допоможе у вивченні історії краю, познайомить з відомими особистостями, архітектурними пам'ятками столиці Буковини.

Адресовано бібліотекарям, організаторам дитячого читання, читачам.

Укладач О. Сторощук

Редактор, комп'ютерний набір П. Рудая

Комп'ютерна верстка, дизайн Т. Дудчак

Відповідальна за випуск А. Біла

ЧОБД
Зам. № 29
Наклад 5

Вступ

Вулиця Ольги Кобилянської починається у південно-східному напрямку від Центральної площі. Це – візитівка міста Чернівці, довжиною 1 км, пішохідна, наповнена кафе і ресторанами, розкішна і арестократична, створена для відпочинку і прогулянок. Вулиця змінювала назви за примхами то австрійської, то румунської, то радянської влади.

Спочатку вулиця мала назву Молодіївської. Перші споруди були дерев'яними, одноповерховими. За словами Р. Кайндля розбудова вулиці розпочалася тоді, «коли Штефан Гайвас у 1786 році надумав будувати кам'яний будинок («Три корони») і просив виділити йому лугову ділянку…». Вулиця з назвою Herrengasse (Панська) вперше згадується у 1793 році.

Забудова Панської розпочалася в кінці XVIII на початку XIX ст. Місце старих споруд поступово займали нові, більш презентабельні. В результаті створено вишуканий ансамбль вулиці. На початку XX ст. її виклали бруківкою. У цей же період фірма «Яков Ульріх і К» провела будівництво тротуарів. Такий тротур (великі кам'яні плити) збережений біля краєзнавчого музею. У 1888 р. завершуються каналізаційні роботи, втілюється проект гасового освітлення вулиці. У 1896 р. проводиться електроосвітлення. Вулиця стала центром ділового і культурного життя чернівчан.

Назву Панська вулиця зберегла до 1918 р. У міжвоєнний період, а точніше за часів румунської влади, її було названо на честь Янку Флондора, який очолював румунську адміністрацію Буковини. Тоді вона була реконструйована впродовж 1936-1940 рр. згідно проекту архітектора Ізидора Чачкеса.

Сучасну назву вона отримала 27 листопада 1940 р. на честь видатної української письменниці Ольги Кобилянської.

Нинішнього вигляду вулиця набула у 2006-2008 рр., коли місто готувалося до свого 600-літнього ювілею.

Тут важко знайти неприваблив будинок. За сто років на вулиці хіба змінились вивіски крамниць та їх вітрини. Переважна більшість споруд є архітектурними пам'ятками. Нині – це 46

будинків – кращі зразки віденської архітектурної школи. На вулиці О. Кобилянської кожний будинок – це надзвичайно цікава сторінка з життя Чернівців, де відчувається особлива аура.

Свої спогади про місто та про вулицю Панську залишили письменники Георг Дроздовський, Петер Демант та інші видатні люди.

Пропонуємо пройтися вулицею, зануритися в історію будівель, бо в кожній з них при різних державах жили відомі люди.

Триповерховий **будинок № 1** було споруджено у 1898 р. за проектом архітектора Макса Моргенштерна, який майже в незмінному вигляді зберігся до нашого часу. Архітектуру не можна означити якимось одним стилем. Тут використано декоративні елементи різних стилів, що гармонійно поєдналися в цьому шедеврі.

Вхідних дверей у будинку двоє, зі східцями та з гарними кованими ажурними решітками. Вікна оформлені пілястрами, різноманітними деталями у вигляді арок. Ліплення жіночих і чоловічих облич має елементи стилю рококо. Над першими дверима під кутовою вежею розміщені скульптури дітей-ангеликів, а також зображення голови лева. Прикрашає будинок вишуканої форми вежа, на ній колись був годинник.

На першому поверсі раніше розміщувалось кафе «Габсбург» (до 1919 р.). На той час - один із найкращих закладів для відпочинку в центрі міста. Кав’ярня була достатньо людним закладом, витриманим в одному стилі, який демонстрував витончений смак, добротність і солідність. Вона мала велику центральну, читальну та ігрову зали. Окрасою було зібрання картин модного на той час художника Вахтеля Вільгельма (1875-1942).

Згодом, за румунської влади, тут відкрили нове кафе «Грант». А з 1926 р. в одній частині будинку розмістилась філія банку Л. Г. Трансільваль, заснованого у Румунії 1868 р., згодом розмістився страховий банк, в 1928 р. – центральний відділ з продажу залізничних квитків, 1934 р. – ще одна філія кредитного румунського банку, щобув заснований у Румунії 1888 р.. З

початком радянського періоду тут функціонувала філія Національного банку України (до 2019 р.).

У **будинку № 2** за часів Австрії функціонував готель «Бель В'ю», при якому діяли кафе та ресторан, а також елітний магазин жіночого одягу. За Румунії - розмістився магазин лінолеуму, згодом – радіоапаратури, господарем якого був Гельберштейн.

У 1937 р. на першому поверсі будинку розміщувався магазин цукерок пана Дреккера, а на другому – крамниця, у якій торгували натуральною вовною та виробами з неї. З 1949 р. тут продавали канцелярські товари, шкільні приладдя та підручники. Пізніше влаштували букіністичний магазин.

Сьогодні тут знаходиться магазин «Галерея взуття», майстерня «Карамелі», редакція газети «Чернівці», «Чернівецька обласна організація профспілки працівників охорони здоров'я України», Буковинський медіацентр «Bellevue», магазин «Буковинські сувеніри».

На розі вулиць О. Кобилянської та О. Доброго знаходиться **будинок № 3**. Це одна з перших кам'яних споруд вулиці, яка неодноразово перебудовувалася. Але фасад, який завжди мав округлу форму, обрамлений колонами, залишався без особливих змін. Будинок зведено у 1858 р., власник якого був пан А. Тесак. Колись тут розміщувалася кав'ярня пана Тесака, яка мала назву «Росіні юніор», а згодом – ресторан «Ла орієнт». У 1922 р. відкрилась стоматолігічна поліклініка, в якій працював лікар Йосиф Піценгер. Певний час у цьому будинку розміщувалося кафе «Європа», на першому поверсі був магазин пана Сахана, згодомвідкрили центральний музичний магазин, власниками якого були Крас і Гросангер. У 1928 р. відкрилася філія французько-румунського банку, а з 1930 по 1940 рр. діяли кав'ярня і ресторан пана Якова Спервача. У внутрішній частині будинку, з входом з двору був нічний ресторан, його влсником був Якоб Шнербер.

На другому поверсі була овальна зала, де проводились танцювальні вечори, різноманітні зібрання. Зала була гарно оформлена, відвідувачі почувалися затишно і комфортно. З

внутрішнього боку приміщення обабіч вхідних дверей було вбудовано дві стінні ніши, у яких розміщувалися невеличкі скульптури жіночих фігур, виготовлені з білого мармуру. Подібні ніши прикрашали і центральний вхід до будинку, в яких теж були скульптури жіночих фігур. З часом будинок втратив свій первісний архітектурно-вишуканий вигляд, став спустошеним і непривабливим.

Зараз тут розмістився Департамент розвитку Чернівецької міська ради.

У **будинку № 4** за часів Австрії розміщувався магазин тканин, а також чоловічий одяг з аксесуарами. За Румунії в цьому будинку було відкрито книжковий магазин, власником якого був пан Інгор. Згодом – магазин-філія торговельної фірми «Пилки» з м. Путна, у якому продавали найрізноманітніший інструмент з деревообробки.

У кінці 30-х років перший поверх будинку перебудували і розділили на два окремих приміщення – у одному розмістилась аптека, а в іншому винний магазин. Приміщення аптеки було оформлено талановитими майстрами дизайну та архітектури. Меблі, прилавки, вітрини були виготовлені з дорогого червоного ганського дерева з оформленнням різбленим орнаментом у стилі пізнього модерну та скляними доповненнями з богемського скла.

Винний магазин, розміщувався у другому залі, оформлявся тим же дизайнером, що і аптека. Тут також було багато елементів, виготовлених з червоного ганського дерева. У вітринах з богемського скла були виставлені різноманітні дорогі напої. Продавали тут і розливне натуральне виноградне бочкове вино.

Після Другої світової війни винний магазин розграбували. У 1951 р. приміщення передали Чернівецькому тресту громадського харчування та відновили його. В інтер’єрі була цікава ідея оформлення прилавків з підсвітленням натюрмортами виноградних грон та інших фруктів (1953). Згодом були закриті і виннимагазин, і аптека. На місці винного магазину пізніше відкрили магазин «Коровай».

В теперішній час - це житловий будинок, перший поверх якого займає контора «Нотаріус».

Будинок по вул. О. Кобилянської **№ 5** та наступний за ним **№ 7** будувалися у 80-тих рр. XIX ст. Будувалися одночасно за проектом одного й того ж архітектора і роботи виконувалися однією будівельною бригадою. Тому архітектура обох будинків дуже схожа: конструкція вікон, дверей, елементи зовнішнього оздоблення. Застосовано поєднання різних стилів, в цілому будинки утворюють цілісний довершений архітектурний ансамбль. Будинок з вишуканою банею у формі зрізаної піраміди. У ніші над вхідними дверима - давньогрецька богиня-вісниця Ірида. Вона спирається ногою на якір, ліва рука її на родовідному стовпі, шість поділок якого символізують дворянське походження володарки в шести поколіннях.

Спочатку у **будинку № 5** розміщувалося кафе «Європа», там збирались знатні німці. В цьому ж будинку знаходилося управління об'єднання лісової індустрії «Буковина». З 1930 р. тут розмістилося управління інтернаціонального транспорту і комісія з перевезень, керували якою пани Копельман, Рубен, Вайншток. З 1934 р. частину будинку передано фабриці, яка займалась дизайном та оформленням інтер'єрів, елементами виготовленими з дерева.

Напочатку XX ст., десь 1903-1905 рр. приміщення кафе «Європа» було переплановано, цілковито змінено інтер'єр. Зали прикрасили великими дзеркалами у гарних дорогих рамках. Освітлювали зали вишукані бронзові люстри. Обидві зали були гарно вмебльовані вишуканими модерними меблями. Двері виготовлені з дорогого червоного дерева з доповненням богемського шліфованого скла. Багато елементів тогочасного оформлення збереглось до нашого часу, зокрема вхідні двері та дерев'яна ширма, що відділяє гардероб від залів та ін. Ресторану вдалось зберегти свій імідж навіть у часи, коли його передали у державне розпорядження. Серед оформлювачів інтер'єів був і пан Вельд. Спеціально для цього ресторану було замовлено виготовлення художнього полотна - натюрморт близько 5 м

завширшки і 120 см у висоту. Його ескіз створила художниця Ірма Розеншток. Картину писали упродовж двох років. У 1980 р. відбулося перепланування залівресторану та його переоформлення, тоді зняли цю картину і частину дзеркал. І змінили назву на «Дністер».

Сьогодні там і надалі ресторан, але вже з другою назвою «Панська гуральня».

Будинок № 6. Кам'яницю збудували всередині XIX ст. Над вікнами третього поверху бачимо барельєфи кошиків з квітами та рогів достатку. В австрійські часи в будинку була крамниця, де пропонувався великий вибір чоловічих та жіночих капелюхів, краваток, рукавичок, парасольок і парфюмерії.

Нині це житловий будинок, в партері якого розмістилась ювелірна мережа «Золота країна», кав'ярня «Шансоньє», суші-клуб «ПанЖаПан». А в цікавому затишному подвір'ї – ресторан з буковинською кухнею «Колесо».

Триповерховий **будинок № 7** у різний час використовували фірми, які допомагали буковинцям у пошукахроботи за кордоном. В цьому будинку знаходилось інтернаціональне туристичне бюро «Цепелін», в якому продавали квитки, на пароплави в Канаду, США, Палестину, Аргентину, Бразилію.

Згодом в одній частині спочатку була кав'ярня, в другій половині – магазин готового одягу, а також громадське товариство «Буковинська лампа». У 1905 р. тут розмістився магазин «Мистецтво», а поряд – магазин квітів. За румунських часів в одному з приміщень знаходилось громадське товариство «Преведере І. Ф.», у іншому – магазин, де влаштовувались виставки та проводився продаж меблів комерсанта Тернера. У 1923 р. одну з кімнат будинку винаймав зубний лікар Моор, у другій облаштовувався адвокат Файк.

У 1928 р. приміщення будинку викупив Станіслав Подзудик, який відкрив тут власний магазин м'ясо-ковбасних виробівта шинок. Зали були гарно по європейськи оформлені білою та блакитною облицювальною плиткою.

У 1937 р. в будинку відкрили меблевий магазин, а у 1939 р. – магазин чоловічого одягу Леоніда Блюма, де продавали чоловічі сорочки, капелюхи, рукавички та ін.

Зараз на першому поверсі будинку знаходиться Відділ реєстрації актів цивільного стану міста Чернівці, кафе «Джолі», кафе-бутік з солодощами «Мантулки», редакція газети «Зорілей Буковіней».

Будинок № 8 був зведений на прикінці XIX ст.. У 1902 р. тут була «Панська жіноча перукарня Жанетти Арц». Є окремі свідчення про те, що колись тут жив і мав контору Гатесман.За Австрії двір був приватним, господар утримував конюшню.За румунських часів тут розміщувались кав'ярня, галантерейна крамниця пана Шауберга, пізнішедо асортименту додали одяг та взуття.За радянських часів - магазин «Військова книга», пізніше – магазин «Денім», а у дворі – комп'ютерний сервісний центр «Флеш».Сьогодні це житловий будинок, на першому поверсі якого розмістився сервісний магазин «Ябко» (телефони, аксесуари до них та ін.).

У **будинку № 9** за Австрії розміщувався склад музичних інструментів, поряд – нотний магазин, де продавались різноманітні підручники, посібники з історії та теорії музики від фірми «Розенцвайг». В цій же будівлі розташовувались страхове агенство та бюро подорожей «Орієнт».У 1911 р. тут відкрився магазин одягу фірми «Кац і Сосс», а поряд – інший магазин елегантного одягу, власником якого був М. Бухбіндер. З 1922 р. розмістилися склад та крамниця фарб, лаків, побутової хімії та інше, з 1923 р. в будинку знову розмістилася книгарня, де продавали також музичні інструменти та ноти. З 1928 р. в будинку оселився талановитий піаніст Густав Гутер.

Відомо, що за Румунії тут розміщувалось фотоательє, магазин з продажу хутряних виробів, кондитерська та книжкова крамниця. Певний період в цьому будинку діяла друкарня пана Розенштока. За радянських часів розміщувався перукарський салон «Весна». Сьогодні в цьому будинку магазин «Взуття». У 2015 р. в цій будівлі

відкрито ГО «Румунський культурологічний центр ім. Е. Гурмузакі, книгарню М. Емінеску» та ресторан «Букурешть».

Будинок № 10 зведено у другій половині XIX ст.. За Австрії тут розміщувався магазин під назвою «Дім капелюхів» пана Леона Блюма-молодшого. За цим будинком колись знаходився великий двір, і там спорудили ще одну будівлю, під номером 10-А (1902 р.). Тут відкрився новий магазин «Дамські костюми» пана І. В. Ціммера. А поруч розмістився магазин, де продавали килими, власник Леон Віттнер.

1910 року в будинку №10 відкрився магазин музичних інструментів, власник Герман Шохер. 1914 року тут відкрили взуттєвий магазин, де продавали якісне взуття відомої фірми «Саламандра».

1926 року в цьому будинку знаходилась майстерня Генріха Вайсса, де вкривали позолотою різні металеві предмети.

1928 року тут облаштовувалась торгова фірмаМакса Фалькмана, що займалась продажем килимових виробів.

1932 р. в будинку №10 відкрився кондитерський магазин пана Кінсбрунера, у будинку №10-А – ще один магазин продажу солодощів, власник - пан Шенкільбах.

Згодом будинок №10 та 10-А об’єднали і з того часу - це вже один будинок під номером 10.

Підприємці Леон Блюм та Леон Шецберг обладнали магазин готового одягу в будинку №10 та №12. Вони доволі успішно діяли упродовж певного періоду, але потім їм довелось згорнути свою діяльність.

В кінці 1937 р. будинок перепланували, кардинально змінивши фасад споруди і створивши новий дизайн для магазину ювелірних виробів. На першому поверсі по обидва боки від входу встановили великі скляні вітрини. Вхідні двері перенесли вглиб будинку. Внутрішні стіни приміщення, прилавки та столи оформили чорним деревом.

У радянські часи магазин перейшов у власність держави, але зберіг свій профіль і до сьогодні залишається ювелірним магазином

- це усім відомий магазин «Рубін». Зовнішній вигляд його змінився. У 1958 р. його перебудували і переоформили.

У другій частині будинку з входом із двору колись розміщувалось ательє з ремонту та пошиття одягу. Поруч у дворі була майстерня з виготовлення вікон та дверей. В теперішній час працює майстерня побутових послуг.

Будинок № 11 споруджений за австрійських часів 1887 р. на замовлення пана І. Мюллера. Під цим номером значаться два будинки – малий і великий. Великий – це кам'яна двоповерхова споруда, на той час тут був Буковинський крайовий ринок-виставка.

У 1902 р. в цьому будинку працював магазин Є. Шнецера, де продавали пиво, а поряд - меблевий магазин пана Германа Феннера.

З 1905 р. діяло ательє з пошиття одягу для заможних осіб, власником якого був Веніамін Штрайх.

За румунських часів в будинку розміщувались редакція газети «Альгемайне цайтунг», бюро з міжнародного туризму «Європа» та інститут художньої графіки, літератури та мистецтва.

З 1926 р. тут діяли видавництво та книгарня ім. М. Емінеску. В іншому приміщенні будинку відкрили винний магазин румунської фірми «Мош Гіца».

А з 1928 р. в одній з квартир цього будинку проживав професор Чернівецького університету М. Гакман.

1929 р. в будинку облаштувалось електротехнічне товариство «Марконі» Георгія Марко і Антона Завади (власники).

У 1934 р. тут розмістилась фірма «Лапене» - магазин побутової хімії.

У 1937 р. одне з приміщень орендувало «Бюро публічного афішування», у 1838 р. – відкрили квітковий магазин, де торгували також і овочами, розсадою та насінням городніх культур. Власником магазину був Д. Гнідевич.

У 1939 р. перший поверх цього будинку було перепланована та переоформлено.

За радянських часів тут відкрили салон-магазин, де торгували одягом та тканинами.

Зараз в будинку розміщується магазин весільного та вечірнього вбрання «Віоріка».

Згодом у цьому будинку добудували другий поверх. Тепер тут інтернет-кафе та туристична фірма «Круїз–2000».

А також довгий час функціонував відомий свого часу ресторан «Чернівчанка».

Будинок № 12 зведено за часів Австрії, орієнтовно у 1878 р. Тут був магазин, де торгували виробами зі скла та порцеляни Красноїльської фабрики гутного скла, власник - пан Флемінгер.

У 1902 р. це приміщення здали в оренду пану Моріцу Тухлеру, який відкрив тут чоловічу перукарню, яка проіснувала до 1906 р.

В румунські часи тут облаштувалась закусочна спирттресту «Краус і К», магазин мод та з продожу радіоапаратури «Колумбія».

1926 р. частину будинку винаймає пан Памула під винний магазин.

У 1930 р. відкривається ресторан «Лукуліс» та продуктовий магазин.

1939 р. в будинку розмістилась філія банку «Гермес», поруч – магазин промтоварів.

1940 р. в одній частині будинку облаштували фотосалон, де завідувачем був пан Антошка – талановитий портретист, художник. Оформлення цього фотательє було доволі вишуканим, а також був гарним і внутрішний дизайн. За радянських часів фотоательє у цьому будинку так і залишилось, щоправда дорогі меблі конфіскували, все оформлення знищили та пограбували. Будинок неодноразово перебудовували та переоформляли. Деякий час тут розміщувалося фотоательє «Фокус».Зараз за цією адресою: ювелірний магазин «Українське золото», салон краси «NOW», піцерія «Вівальді».

Будинок № 13 зведено у 1883 р. на замовлення пана Лангенхана. За Австрії тут був магазин будівельних матеріалів та

філія Галицького банку, а поруч розміщувалась друкарня, а в іншому приміщенні відкрилася крамниця під назвою «Аврора».

З 1925 р. в будинку розмістилася редакція «Чернівецько-німецької газети», а з 1928 р. – редакція видання «Глобус». Того ж року сюди переїжджає фірма «Кара», яка влаштовувала виставки будівельних технолій, матеріалів, інструментів, нововведень у галузі сільсько-господарського будівництва.

За радянських часів у дворі будинку був відділ міліції Сталінського району міста. Упродовж наступного періоду тут працювали магазини «Соки-води», «Буковинка», організація Українського національного фонду взаєморозуміння та примирення.

Сьогодні в цьому будинку Державна нотаріальна контора, магазин «Імперія взуття».

Про дату спорудження **будинку № 14** історичних даних не збереглося. Зовнішній вигляд загалом особливих змін не зазнав, окрім першого поверху, який неодноразово перебудовувався.

За Австрії в цьому будинку розміщувалось генеральнеБуковинське агенство з видачі віз до країн Європи та світу. У внутрішній частині споруди працював салон з продажу модних головних уборів. Цей салон називали «Французьким».

За Румунії в будинку відкрили кінотеатр під назвою «Регал». З 1922 по 1928 рр. тут облаштували аптеку «Санітар».

1926 р. в одному з приміщень будинку розмістилась велика крамниця з продажу фарб, лаків, різних хімічних препаратів та приладдя для фотографії.

З 1927 по 1935 рр. - фінансова установа –регіональний банк.

В одному з приміщень будинку у 1936 р. розмістилась філія румунської фірми «Енглергас», що займалась продажем деревообробних інструментів та виробів з дерева.

У 1954 р. тут відкрили кінотеатр ім. О. Кобилянської. Після реконструкції та переобладнання приміщення влаштували кінопалац.

По лівий бік від центрального входу зараз знаходиться Господарський суд Чернівецької області.

Двоповерховий **будинок № 15** споруджено у 1883 р. З 1892 р. в ньому розташувалася Чернівецька філія Галицького акціонерного іпотечного банку.

З 1923 по 1926 рр. в цьому будинку розміщувалось фотоательє пана Ерліха.

У 1935 р. в приміщенні будинку виготовляли дерев'яні вироби брати Адлерсберги.

З 1936 р. тут розміщується майстерня пошиття чоловічих головних уборів. Згодом функціонували магазини електро та радіоапаратури, бакалії.

Деякий час у будинку знаходилась крамниця красивого стильного модного одягу «Індіго», потім «Львівська майстерня шоколаду». А зараз на першому поверсі цього будинку ресторан швидкого обслуговання Plato's.

Будинок № 16 зведений у другій половині XIX ст. Це доволі вишукана давня споруда, яка добре збереглась.

Колись на місці, де зараз розташований будинок був невеличкий затишний скверик для відпочинку.

При вході у будинок збереглась гарна залізна решітка. По обидва боки проходу в стінах розміщені ніши. Колись в них були вази з білого мармуру. Далі на бокових стінах пілястри, на яких раніше стояли бронзові канделябри для свічок, щоб освітлювати вхід до будинку. У кінці коридору на сходовій клітині першого поверху колись була мармурова скульптура – напівоголена жіноча фігура, яка тримала на голові вазу для квітів.

На стелі другого поверху збереглись художні розписи з вишуканим орнаментом, що належить до стилю ампір. Фасад прикрашають два необарокові балкони з металевими балюстрадами. У ніші, на місці одного з вікон, з боку вулиці А. Кохановського, архітектор помістив богиню вічної молодості і краси Гебу з глечиком.

На початку 90-х рр. XX ст. на першому поверсі будинку розміщувалось фотоательє пана Й. Кржановського, в якому зробили на пам'ять фотографію О. Кобилянська з Лесею Українкою навесні 1901 р.

У 1910 р. тут відкрили магазин, в якому продавались швейні машинки відомої фірми «Зінгер». З 1913 р. приміщення орендує агенство «Гамбург – Америка лінія».

Перед Першою світовою війною тут знаходилось німецьке консульство. Пізніше – ательє французької моди, магазин радіоапаратури, управління «Портінал».

У 1922 р. свою діяльність тут розпочинає філія Промислового банку Румунії.

1923 р. в цьому ж будинку відкрито майстерню з ремонту швейних машин. У 1925 р. будинок реконструйований, а у 1930 р. у дворі будинку заснували гінекологічну поліклініку санаторного типу.

В різні часи у цьому приміщенні винаймали помешкання професор університету, доктор філософії Ізідор Гільберг, історик, перший ректор румунського університету ім. короля Фердинанда I, політик Іон Ністор.

В останні роки знаходився магазин стильного одягу «DEBUT». Зараз розмістились магазин «EVA. Турбота про красу та догляд» та ресторан SOHO.

Будинок № 17 збудований у другій половині XIX ст. на вузькій ділянці. Фасад завширшки у три вікна, як в середмістях середньовічних європейських міст. Під карнізом зберігся декоративний ліпний орнамент у виглядімеандра. Відомостей про його минуле австрійських часів віднайти не вдалося. У міжвоєнний період був магазин радіо і електроапаратури. А за румунських часів - крамниця з продажу вовняних килимів, згодом – магазин, де можна було придбати якісні сорти кави і какао.

З 1938 р. швейне ательє пана Штефана Клігена пропонувало великий асортимент наймоднішого одягу. Від 1942 р. - ресторан «Грігрі».

Пізніше відкрили галантерейний магазин, у якому продавали найрізноманітніші парфумерні вироби.

На сьогоднішній день крамниця зберегла свій профіль – нині знаходиться відомий усім чернівчанам магазин «Троянда». На верхніх поверхах – виробничі приміщення весільного салону «Вероніка».

Будинок № 18 зведено у другій половині XIX ст., який належав родині Вельт (Веллы). Доволі гарна будівля, розташована на розі двох вулиць, йогобуло перебудовано у 1910 р. у стилі сецесії. Два вишукані еркери з'єднує балкон. Тоді вона мала три поверхи. У 1910 р. тут відкрили філію чеського банку «Богемія», який діяв у всіх столицях Європи. У 1913 р. в ньому розпочала свою діяльність філія банку «Мараморош. Бланк і компанія», вона нас фінансувала переважно примослову й гуртову торгівлю краю.

У 1920-х роках до кам'яниці добудували четвертий та п'ятий мансардний поверхи. Фасади оформили у стилі конструктивізму.

Після Першої світової війни зустрічаються згадки про 1925 р. – у той час у будинку відкрилась «Перша віденська спеціальна майстерня для модерного вставлення зубів». З 1928 р. тут працював фотосалон Енгельберта Ріхтера зі Львова. У 1932 р. тут розмістився меблевий магазин пана Френделя.

У 1941 р. будинок спалили і залишились тільки руїни, все, що вціліло, розграбували. Пізніше він переданий залізничному управлінню під гуртожиток. Його відновили, але без п'ятого поверху. В будинку встановлено ліфт. В той час, і зараз також, на першому поверсі знаходились різні магазини. Сьогодні це «Столична ювелірна фабрика» та мережа елітних ювелірних салонів «Ювелір капітал». Верхні поверхи займають квартири.

Будинок № 19 був споруджений у 1869 р. за проектом архітектора Штрутека.

За Австрії його власниками були брати, доктор Мендель та доктор Хайм Кінсбруннери. Деякий час тут розміщувалася взуттєва майстерня Ярослава Кроподри.

Тривалий період тут був електротехнічний склад пана Д. Зайдлера, а поруч - редакція однієї з газет.

З 1919 р. в будинку облаштувалась Генеральна інспекція державної політики.

У 1925 р. відкрили магазин модного чоловічого одягу, власником якого був пан Кобусевич.

1934 року тут відкрився магазин автозапчастин та різних механізмів пана Леопольда Мересха.

За радянських часів на першому поверсі відкрили гастроном «Супутник», поруч магазин з продажу хліба та хлібобулочних виробів.

У 2002 р. в результаті внутрішніх перебудов будинок розвалився. За деякий час він був відбудований. Сьогодні це презентабельна будівля, в якій знаходиться магазин «Prostor», магазин хутра «Снігова королева» та квартири. Заново збудований та осучаснений він вже не є пам'яткою архітектури минулого століття. У нішах з правого боку кам'яниці встановлені дві жіночі скульптури за мотивами античної міфології. Через прохід, що розташований поруч, можна спуститися між будинками до вулиці Української.

Будинок № 20 зведений у другій половині XIX ст. Архітектура триповерхового будинку доволі скромна, окрасою якої є довгий балкон на кам'яних консолях з гарною металевою решіткою у стилі ампір.

Широкий заїзд у двір свідчить про те, що колись сюди заїжджали фаетони. Двір має видовжену форму з різноманітними добудовами. Колись тут був невеличкий скверик, в якому розміщувалась затишна кав'ярня.

За радянських часів на першому поверсі був магазин жіночих капелюшків, на другому – ательє мод. Згодом розмістився сучасний магазин вишуканих парфумів «Брокард» та перукарський салон «5 елемент», а в дворі - аптека та офіс «Бізнес-центру».

Зараз тут працюють магазин чоловічого та жіночого одягу «Сітібренд» та ресторан японської кухні «Kioto».

Будинок № 21 споруджений у кінці XIX ст. в стилі історизму на замовлення доктора А. Бербера як житлове приміщення. У дворі колись був невеличкий садочок з клумбами. Певний час - конюшня та приміщення для карети. Також, в дворі є ще один невеличкий будиночок, ймовірно він був призначений для слуг. Загалом будинок непогано зберігся, зовні його майже не перебудовували. Великі гарні вхідні двері виготовлені з натурального дерева. Другий поверх прикрашає кований металевий балкон, над яким під самим дахом – вишукані архітектурні елементи, подібних яким немає на жодному з будинків вулиці. Над брамою до будинку на різьбленому кронштейні зображення голови чудовиська, можливо Мінотавра.

У 1913 р. тут мешкав професор Василь Івасюк – старший брат знаменитого художника Миколи Івасюка. Він працював вчителем і очолював український відділ Чернівецької вчительської семінарії, був культурно-громадським діячем, брав активну участь у роботі «Руської бесіди».

За радянських часів у будинку розмістили архів, а у дворі – фотолабораторію та помешкання для охоронців архіву.

Зараз тут розміщується дитяча установа № 7.

Будинок № 22 належить до найстаріших споруд на цій вулиці. Перебудова фасаду на початку XX ст. дещо його «омолодила». Фасад другого поверху прикрашає довгий балкон, обрамлений литою металевою решіткою з орнаментом. Ще з австрійських часів зберігся вуличний ліхтар, розташований при вході у двір будинку. Через заїзд потрапляємо на подвір’я закритого дворика, де колись була конюшня та місце для карети. Зліва подвір’я прикрашає легка, виточена дерев’яна арка, яка нагадує традиційний буковинський ганок. З правого боку– вже новітня кам’яна аркада у глибині височіє еркер у вигляді середньовічної башти. Кругла клумба нагадує, що тут колись був фонтан. На подвір’ї збереглася добротна мурована криниця, якою донедавна користувались мешканці.Був і гарний садочок, з якого тепер залишилось тільки одне старе вишневе дерево.

Якийсь час тут проживав крайовий президент Буковини принц Конрад Гоенлое – Шіллінгсфюрст – намісник австрійського імператорського дому.

Перед Першою світовою війною тут знаходились: редакція часопису «Україна» – українського лутературно-наукового додатку до журналу «CzernowitzerAllgemeine» (тижневик; виходив у Чернівцях у 1913-1914 рр. за ред. Зенона Кузелі); орган групи С. Смаль-Стоцького; українське товариство студентів «Січ» та єврейське – «Емунах» (Emunah).

Коли фольклорист, історик, етнограф, мовознавець, бібліограф, бібліотекар, видавець Зенон Кузеля (1882-1952) працював у цьому приміщенні, то саме сюди навідувався відомий український поет, прозаїк, літературознавець, критик, перекладач, історик літератури, видавець, пуліцист, громадсько-культурний діяч, художник Богдан Лепкий (1872-1941). У міжвоєнний період у цьому будинку розміщувалась Румунська національна громада «Дачія».

У 1919 р. тут була філія французько-румунського комерційно-індустріального банку. Керував нею Давид Лейб Крафт – спадкоємець великого промислового підприємства, парових млинів.

За Румунії в будинку розташовувася магазин хутряних виробів, з продажу квітів, молочний.

З 1926 р. - фірма «Рариц», що займалась продажем різноманітних виробів з дерева, а з 1932 р. тут відкрили магазин «Джульєтта».

У 1937 р. в будинку знаходилось Буковинське управління водними ресурсами. За радянських часів облаштували кафе-морозиво.

Зараз у будинку розміщується Обласне управління з охорони здоров’я, бар «Шоколадний» та ювелірний дім «ZARINA».

Двоповерховий **будинок № 23** також зведений у другій половині XIX ст.. Фасад другого поверху майже без змін, а ось перший поверх перебудовували неодноразово. На другому поверсі пропорційно розміщені два балкони з кованою решіткою ручної

роботи. Скульптурна композиція із зображенням середньовічного рицаря, який гасить пожежу вдало доповнює загальноархітектурний вигляд будинку. Це скульптура покровителя пожежників Святого Флоріана при всіх обладунках, що заливає з глечика вогонь. Вона міститься на стіні між двома вікнами другого поверху. За австрійських часів у будинку працювала філія краківського товариства страхування від пожеж «Флоріанка». У дворі завжди стояла на поготові підвода, запряжена кіньми з великою дерев'яною бочкою з водою. Щойно надходило повідомлення про пожежу підвода з пожежниками одразу виїжджала на місце пригоди, за нею негайно вирушала друга. Цей будинок з самого початку зводився для міських пожежників. Колись у дворі була криниця, яка стала непридатною для споживання, її засипали.

Частину першого поверху колись здавали в оренду під магазини. У 1906 р. винаймав приміщення Леон Блюм, який відкрив тут магазин з електротоварів, згодом поруч - магазин елегантного одягу.

Пізніше тут працювало найвідоміше генеральне товариство Бухарестської страхової компанії «Дачія – Романія».

Згодом пожежна контора перебралася на вулицю Лесі Українки і мешканці будинку переобладнали двір.

В 1939-1940 рр. у цьому будинку працювала юридична контора адвоката віце-мера Чернівців Бжегожа Шимановича, в якому він також жив разом з сім'єю.

У міжвоєнний період у цій кам'яниці мешкали музикант Отакар Гржімалі (1880-1945) та його мати Міла – вдова відомого композитора Войцеха Гржімалі.

За радянських часів в одному з приміщень першого поверху знаходився магазин «Тканини», приміщення якого згодом передали чернівецьким художнім майстерням. Сьогодні тут розташовується «Художній салон».

Вхідні двері, праворуч від входу, було замуровано, а перший поверх передано обласній міліції.

На стіні вміщено барельєф, надпис засвідчує, що в цьому будинку впродовж 1961-1981 рр. мешкав єврейський письменник Мойсей Альтман.

У квартирі № 6 на другому поверсі жила чернівецька художниця єврейського походження Ірма Розеншток (1904-1965), у якої була чудова бібліотека.

У 2008 р. подвір'я з дерев'яними верандами, галереями та довгими балконами було відреставроване.

Зараз це житловий будинок.

Будинок № 24 споруджений у другій половині XIX ст. у стилі історизму. Балкон підтримують відлиті з чавуну кронштейни. На початку XX ст. тут містилася редакція газети «BukowinerNachrichten» («Буковинські новини), у румунський період - дорогі магазини хутра, квітів. Це звичайний житловий будинок, доволі простий за зовнішнім виглядом та з архітектурної точки зору, завжди мав житлове призначення і зараз тут розташовані квартири.

Двоповерховий **будинок № 25** А. Бербера зведений у другій половині XIX ст. в стилі історизму. Фасад другого поверху прикрашають два гарні балкони з кованою решіткою. Обабіч східців під'їзду, що ведуть з першого поверху на другий, встановлені оригінальні перила у формі гадюки – аналогу немає в жодному чернівецькому будинку.

Свідчень про історію будинку упродовж австрійського періоду не збереглося.

Дані про будинок віднайшли з 1925 р.. В будинку розміщувалися крамниці, які торгували взуттям, радіоапаратурою, одягом та ін. Зараз тут розміщується книгарня «Здоров'я», поруч були майстерня з ремонту годинників та ювелірних виробів, а також кафе «Львівські пляцки», «П'яна вишня». У 1927 р. кам'яницю реконструювали за проектом архітектора Якова Реннера. Можливо й тоді замурували праву браму.

Будинок № 26 розташований на розі двох вулиць О. Кобилянської та М. Гоголя на місці старого одноповерхового

будинку. Наріжну кам'яницю запроектували наприкінці XIX ст. триповерховою у стилі еклектичного історизму. В ході будівництва на початку XX ст. додали ще один поверх та декоративні елементи у стилі сецесії. Між третім і четвертим поверхами вдало вкомпоновані, в загальний вигляд віконні ніші, прикрашають фасад керамічні скульптурні бюсти античних грецьких богів. На даху вінчає споруду кутова вежа. Оригінальні металеві ковані вхідні двері виготовлені у стилі пізнього модерну, над дверима раніше були гарні вітражі, від яких сьогодні залишились тільки металеві рами. Вхід у будинок для всіх обмежений. Всередині приміщення унікальні спіральні сходи. Привертає увагу керамічна плитка на підлозі вестибюлю з рекламою чернівецької фірми Емануеля Зальтера, яка її викладала. Свого часу тут знаходився пивний ресторан та магазин кошерної їжі п. Романовських, а також майстерня кравця чоловічого одягу Домініка Кобусевича. У цьому ж приміщенні містилося управління цукрового синдикату.

За радянських часів відкрили магазин спорттоварів «Динамо», в другій частині першого поверху були магазини жіночого одягу, взуття, головних уборів.

Упродовж тривалого часу фасад будинку, особливо перший поверх, неодноразово перебудовувався.

Деякий час на першому поверсі будинку розташовувався магазин «Стиль і мода». Нині - кав'ярня «Gustocoffe» та центр корекції зору «Люкоптика».

Будинок № 27 зведено у кінці XIX ст. на замовлення родини Бурштунів. Це гарна двоповерхова споруда з балконом. Перший поверх слугував для розміщення комерційних та бізнесових структур. Другий має житлове призначення.

Будинок має каретний заїзд у двір, в якому колись розміщувались конюшні. У центрі під аркою бачимо жіночий маскарон.

У австрійський час у цьому будинку жив професор історії та права, історик, декан філософського факультету, якого двічі обирали ректором університету, Фердинанд Ціглацер фон

Блюменталь, член «Інституту досліджень австрійської історії». Досліджував історію Буковини, Австрії, Угорщини, Трансільванії. Йому присвоїли титул урядового радника і звання Почесного громадянина Чернівців.

У 1934 р. в одному з приміщень будинку була редакція газети «Європа». У міжвоєнний період за цією адресою знаходився польський банк.

Нині в партері будинку розміщуються філія Ощадбанку та Дитячий супермаркет.

Двоповерхова **будівля № 28** з наріжними банями, містить 47 кімнат, займає площу 1016 кв. м, збудована у 1878 р. За часів Австрії це приміщення належало дирекції доброчинностей Буковинського православного релігійного фонду. Фонд володів 274 тис. га лісу, йому були підпорядковані 26 фабрик та заводів, у власності перебувало 846 будівель.

У роки Першої світової війни ліву частину будинку на першому поверсі зайняв військовий штаб російського генерала Брусилова. Звідси він керував військовими діями своєї армії.

У міжвоєнний період частину приміщення віддали під страховий банк та крамниці.

За радянських часів (1940-1941) влаштували катівню НКВД, а з 1945 р. - Сталінський райком ВКП (б).

З 1956 р. Чернівецький краєзнавчий музей, у фондосховищах якого зберігається понад 90 тис. експонатів.

Будинок № 29 з вишуканою архітектурою зведено на замовлення Л. Розенцвайга у стилі історизму. Над мансардою зазначено дату 1878 р.. Будинок свого часу належав графу Миколі Васильку, який зробив багато добрих справ для Буковини. Був політиком і дипломатом у Австрійському парламенті з 1918 по 1924 рр.

З 1919 по 1934 рр. в ньому знаходилася філія Румунського банку.

У 1941-1942 рр. тут розташовувалось чилійське консульство, яке представляло в Чернівцях інтереси польського емігрантського уряду, що знаходився у Лондоні.

За радянських часів тут спочатку відкрили ательє мод, а згодом облаштували Палац урочистих подій.

Триповерховий **будинок № 30** збудований як житловий на початку XX ст. у стилі декоративної сецесії. Споруда має елегантний вигляд, призначалась під житлові приміщення для дирекції чернівецького житлового фонду. Будівництво здійснювалося за сприяння чернівецького церковного фонду.

У 1930 р. у будинку розмістилося управління водопроводом і каналізацією, при якому існувала майстерня, що надавала найрізноманітніші послуги.

В 1935 р. в одному з приміщень будинку облаштувалось кооперативне об'єднання з Путни «Форестієра».

Як за Австрії, так і за Румунії тут був торговельний заклад з продажу на розлив натуральних бочкових вин, надзвичайно популярний серед нижчої верстви населення. Тут відпочивали їздові, сажотруси, пічники, двірники. Після Другої світової війни заклад втратив власників і свою клієнтуру. У 1959 р. погребок відродив діяльність стали продавати овочі і фрукти, пізніше знову відновили продаж різних напоїв. Деякий час там розміщувалось кафе «Айвенго».

Зараз тут працюють: Національна акціонерна страхова компанія «Оранта», Англійський мовний центр «Americana», Буковинська агнція національного розвитку. У цокольному приміщенні відкрито кавярню-музей «Grandcafe», де виставлена колекція старовинних гасових ламп, картини, старі листи, грамоти та ін. На фасаді - цікаві малюнки під старовину про історію міста.

За часів Австрії **будинку** за **№ 31** не існувало, під цим номером стояв нинішній будинок № 33. Між будинком № 29 і сучасним № 33 був чималий простір з двором та садом, криницею та каретним заїздом. Це належало до старого кам'яного одноповерхового будинку. На той час - № 31.

У 1927 р. у румунський період побудований чотириповерховий будинок за проектом архітектора Р. Музеальника.

На висоті другого-третього поверхів знаходяться два напівкруглі еркари, а посередині – балкон. В міжвоєнний період був власністю відомого вченого, мецената і культурного діяча, політика, захисника українських інтересів у румунському парламенті сенатора Володимира Залозецького-молодшого (1884-1965).

На фасаді першого поверху з самого початку функціонували різноманітні магазини з продажу скла та кришталю, радіотоварів, меблів та ін.

У радянський період тут були ательє мод, туристична фірма «Фаетон», магазин-салон готового одягу.

У сьогоднішній час на першому поверсі розмістився будинок модного одягу «Sweetwoman» №1.

Дім заслуговує на меморіальну таблицю.

Будинок № 32-34. Першою зареєстрованою власницею земельної ділянки була Єуфросинія Петріно. Потім ділянкою володів один з родини баронів Гурмузакі – Георге. У 1892 р. власницею кам'яниці стала Катінка баронеса фон Василько, через рік будинок придбав Георг фон Василько, президент Буковинського сейму в 1904-19012 рр. Водному з помешкань на другому поверсі була домашня церква, де власники дому відправляли богослужіння, приміщення було завжди відчинено для всіх. На верхньому поверсі знаходилась розкішна висока бальна зала, з чудовим паркетом і дзеркалами. На вулицю виходить балкон з декоративною ліпниною. Навпроти балкону – фігурні віконечка з кольоровими вставками на склі. Поміж вікнами – колони, які зверху прикрашає декоративна ліпнина у вигляді юних красивих облич.

Обидва будинки мають спільний двір, в якому колись був розкішний фруктовий сад, оранжерея та клумби, а також гарна дерев'яна альтанка, а в глибині – конюшня.

Нині тут знаходиться Чернівецький обласний військовий комісаріат.

У **будинку**, який зараз під **№ 34**, короткий час знаходилось консульство Української Народної Республіки, в якому захищав права українців консул Михайло Догомиля.

Ще один з перших **будинків № 33,** зведений з твердих матеріалів, задовго до надання вулиці першої назви. У свій час він був найбільшим одноповерховим будинком. В будівлі колись розводили шовкопрядів і змотували перші нитки з коконів у клубочки.

З часом у ньому було надбудовано ще два поверхи. Фасад, зокрема перший поверх, постійно перебудовували. І досить важко тепер дізнатися, який вигляд будівля мала на початку.

Тут деякий час було Управління громадського харчування. Зараз знаходиться Українська пожежно-страхова компанія, Колективне виробничо-комерційнепідприємство «ФАГ», «СЕТАМ». Система електронних торгів арештованим майном (філія у Чернівецькій області).

Сучасний **будинок** під **№ 35** до 1928 р. мав № 33. Це чотириповерхова приваблива споруда класичного стилю, з двома великими балконами зведена на початку XX ст..

У 1908 р. тут розміщувалась фірма під назвою Матір Божа, управителем якої був Пауль Зільберг.

У 1910 р. в будинку міститься редакція часопису «Хлібороб», господарський часопис для «руських селян»; а також часопис «Народний голос», який містить різні статті про політику, історію краю, взагалі Буковини, Галичини, України та світу. Також функціонувало політичне товариство «руська Рада».

У 1922 р. – редакція газети «Голос Буковини».

У 1926 р. – магазин інженера І. Горвацького з продажу апаратури «Радіофонія, лампи, складові частини, акумулятори». А також приймав лікар очних недуг доктор Гісгбіл.

У 1927 р. – крамниця Рудольфа Сака «Автомотор» торгувала автомобілями, мотоциклами, деталями для машин, двигунами,

колесами, господарськими машинами. За цією ж адресою знаходилась редакція і адміністрація газети «Голос Буковини».

Відкрито ресторан В. Бачинського, який розмістив поряд цукерню з продажу цукрових товарів, коньяків, пива, мінеральних вод та різних овочів. Трохи пізніше було відкрито кафе для приїжджих гостей, які завітали на «Петрівський ярмарок».

У 1935 р. – технічне конструкторське бюро.

У 1937 р. – адвокатська канцелярія др. Г. Жирук, др. Л. Романовський (II поверх).

У радянський час тут розміщувалися магазин з продажу лікеро-горілчаних виробів торгової марки «Новоселицька». Поряд – ательє фотоекспрес, магазин «Тютюн».

Зараз на першому поверсі – магазин одягу «Debut», поруч - «Буковинські сувеніри».

Двоповерхова споруда **№ 36,** зведена у 1902 р. з каретним заїздом, з садом і клумбами.

За цією адресою знаходиться Польський Народний Дім. Товариство польської братньої помощі і читальні польської у 1904 р. купило будинок і отримало дозвіл на перебудову споруди та побудови великої зали у дворі. Проектом перебудови керував відомий львівський архітектор Франц Сковрон.

Оздобленням великої зали, призначеної для театральних імпрез, балів, зібрань та урочистостей, займався Конрад Гурецький.

Інтер'єри були оформлені польсько-австрійським архітектором, художником, професором, ректором Львівської політехніки Едгаром Ковачем. Він народився в с. Карапчів Вижницького району. Представники Закопанської школи Скварницький та Герасимович виконали різьбу по дереву. Оформленням будинку також займались – художник Станіслав Качор-Батовський та польський скульптор Юліан Марковський. На жаль, розкішний дизайн приміщення не зберігся, хіба що на давніх світлинах. Єдина пам'ятка з тих часів, яка свідчить про вишуканий інтер'єр – горельєф «Адам Міцкевич» роботи Марковського.

У Народному Домі концентрувалося все життя польської громади. Тут були розташовані польські товариства: спортивно-гімнастичне - «Сокіл», академічне – «Огніско», Бурса польська реміснича ім. Яна Кілінського, польська читальня в Чернівцях, Товариство польських вчителів Буковини та ін., а також кінотеатр «Модерн».

У 1918-1919 рр. тут діяла Польська Національна Рада, керівником якої був відомий лікар Станіслав Квятковський.

За Румунії тут знаходилось товариство польських шкіл та кінотеатр «Капітоль».

У радянський час приміщення використовувалося під кінотеатр та дитячу музичну школу.

Сьогодні тут працює Товариство польської культури ім. А. Міцкевича, якому передали в користування кілька кімнат у лівому крилі споруди, а також музична школа №2, готель, центральний кіноклуб RED.

На місці сучасних **будинків** під **№ 37-39** в австрійський час був одноповерховий великий будинок. Тут знаходилась відома крамниця українського купця Ігнатія Власюка (тодішня адреса – вул. Панська, 35). Він перший серед українців вивісив велику рекламу, на якій було написано «Торгівля Ігнатія Власюка», а зверху знаходився тризуб. Він справді був українським патріотом і багато зробив для Чернівців, відійшов у вічність 1908 р..

Чотириповерхова будівля доволі проста з точки зору архітектурного мистецтва. Цілісна споруда, яка мала двох різних господарів, тому має два окремих номери. Це звичайний житловий будинок, збудований значно пізніше, ніж інші будинки цієї вулиці, орієнтовно після 1900 р.. До 1928 р. **будинок** значився під **№№ 35-37.**

Відомо, що в будинку розміщувалася редакція видавництва «Глазур Буковини» та книжкова крамниця. Також був магазин з продажу шкіряних виробів, власником якого був пан Грюнвальд; управління під назвою «Дерев’яна індустрія Буковини».

У 1930 р. в цьому будинку розмістився «Буковинський краєвий банк».

У 1935 р. тут відкрили майстерню з хімічного чищення та фарбування одягу фірми «Рекорд», власником якої був О. Грос.

Сьогодні на першому поверсі знаходяться магазини «Будинок книги», «Укрпошта», книгарня «Лучаферул». Верхні поверхи – житловий фонд.

Двоповерховий **будинок № 38** за припущеннями було зведено у 1864 р. архітектором К. Ключером і Й. Кельрусом. Другий поверх прикрашає оздоблений класичним орнаментом довгий балкон, створений у техніці чавунного литва. Це одна з небагатьох споруд, яка майже не перебудовувалась, тому зберегла первісний вигляд. Будинок має широкий в'їзд для карет.

До Першої світової війни в цьому приміщенні перебувало правління Буковинських локальних залізниць. Серед мешканців будинку – міський будівничий Якуб Енгель.

У напівпідвальному приміщенні розташовувалось кафе «Пончики», піцерія «Піца-парк», зараз ресторан «Baklagan».

Сьогодні, як і раніше він має житлове призначення.

Одноповерховий **будинок № 40** зберігся до наших днів у своєму оригінальному вигляді. Особливість його в тому, що на фасаді розміщено 13 вікон (одне вікно замуровано). Будинок називали «довгою хатою», «будинком з чортовим числом вікон». Господарем будинку був Йозеф Штайнер, який народився цього числа. Мабуть для власника будинку це число мало якесь особливе, магічне значення. У нього було велике господарство, зокрема стайня, де він утримував коней, яких було 13. У дворі був гарний фруктовий сад, криниця, фонтан.

Після Першої світової війни частину двору передали іншим будинкам, зведеним поруч. Будинок розширили за рахунок добудови гарних скляних веранд у стилі «модерн» та приймальні окремої зали для гостей. Тут у великій залі була велика кришталева люстра, два каміни, один з них зберігся до нашого часу. Частково перебудовано стіни, настелено паркетну підлогу. Збереглась до

нашого часу роздягальня-гардероб. У двох кімнатах збереглись ще старі кахельні пічки. Гутне скло, вставлене у вікна будинку, виготовлене Красноїльською скляною фабрикою. У перебудованій частині вже встановлене дорожче скло – богемське. У залах будинку колись були венеціанські дзеркала, вишукані меблі, які, на жаль, не збереглися до нашого часу.

Сьогодні тут знаходиться дошкільний заклад № 12.

Будинок № 41 знаходиться на розі вулиць О. Кобилянської та Кафедральної.

За Австрії тут стояв старий одноповерховий будинок, в якому велася торгівля овочами та фруктами.

Після Першої світової війни було зведено додаткове одноповерхове приміщення, в якому торгували овочами та іншими продуктами. Пізніше, після значної перебудови, тут відкрили магазин «Бакалія».

У міжвоєнний період тут знаходились різні установи, пов'язані з електрикою.

Після Другої Світової війни приміщення залишалось певний час спустошеним з розбитими вітринами. Потім його обладнали під склад для продуктів, які видавали за продовольчими картками в 1946-1947 рр..

Пізніше його відремонтували і відкрили головний гастроном міста. Після пожежі магазин знову відновили, розширення внутрішніх приміщень зробили за рахунок комор. І вже з наступною перебудовою великі вітрини зробили з нахилом.

І сьогодні гастроном «Берізка» виконує своє призначення, але в порівнянні з сучасними супермаркетами він втратив свою минулу славу.

Гарна елегантна триповерхова споруда під **№ 42** зведена на початку XX ст.. Є припущення, що третій поверх добудований пізніше, оскільки існують певні відмінності в загальному оформленні. Архітектурний стиль можна означити, як історизм з елементами сецесії. Привертають увагу маскарон лева над брамою та металеві сецесійні балюстри балконів.

У румунські часи тут була спілка взаємодопомоги єврейської громади. У 1923 р. тут розміщувалась фірма з продажу будівельних матеріалів. У 1930 р. в одному з приміщень - модна крамничка елегантного одягу, якою завідував пан Фріц Гронвальд.

У радянські часи тут облаштували гуртожиток для студентів та працівників медичного інституту. Зараз тут знаходиться навчальний корпус Буковинського державного медичного університету. А у напівпідвальному приміщенні деякий час розміщувався ресторан «Магія кави», зараз варенична «Еники-Беники».

Чотириповерховий **будинок № 43** побудований на початку XX ст. у стилі європейського модерну. Ідея храму кубічної форми (мова йде про Ієрусалимський Храм, який побудував цар Соломон в IX ст. н.е.) оригінально трансформована у рішенні фасаду будинку. За архівними документами будинок належав аптекарю Симоновичу або Шимоновичу. Архітектура будинку відрізняється суворою монументальністю та важкими формами. У оздобленні цоколя використаний натуральний сірий граніт. Фасад будинку симетричний. По центру розташований каретний заїзд до двору, який викладений на зразок бруківки торцовим дубом – єдиний у місті, який зберігся до нашого часу. Збереглися масивні ковані двері.

Перший поверх займали торгові приміщення, вище – житловий фонд. Ще у 1903 році тут працювала аптека Норберта Фіберта. На першому поверсі розміщувалась приватна майстерня «Мистецька фотографія» придворного фотографа Йогана Кржановського.

У цьому будинку мешкав професор Чернівецького університету Євген Герцог, який впродовж 1911-1928 рр. очолював кафедру французької мови. Також тут винаймав помешкання санітарний референт, надвірний радник Василь Ключенко.

Останній **будинок** вулиці О. Кобилянської по парній стороні під **№ 44** розташований на розі вулиці Т. Шевченка. Як окремий номер цей будинок не значиться.

За Австрії це була житлова споруда, на розі, на першому поверсі розміщувався вхід до магазину.

В пізніші часи, за Румунії, тут торгували продуктами, переважно молочними. За радянської влади в цьому приміщенні спочатку теж був молочний магазин, а згодом, після ремонту, його переобладнали на дитяче молочне кафе «Гном».

Згодом двері на розі будинку замурували, зробили вхід з вулиці О. Кобилянської і там розмістилась Чернівецька філія банку «Форум».

Зараз на першому поверсі кафе-піцца «Ефес», на верхніх поверхах – житлові квартири.

Житловий **будинок № 45** споруджений на початку XX ст. у стилі віденської сецесії, прикрашений маскаронами. У ньому були кав'ярня «Венеція», магазин музичних інструментів.

Триповерхова будівля має поєднання класичного стилю з модерном. Другий поверх прикрашає гарний кований балкон у стилі рококо, а на третьому поверсі у стилі модерн. Будинок має каретний заїзд до двору, в якому колись був гарний сад та металеві ковані двері.

Згідно з рекламною листівкою 1923 р. в будинку був дамський салон-перукарня. За свідченням реклами 1926 р. тут розміщувалася «Християнська паперня» Г. Лейхніца, яка мала багатий асортимент паперових товарів.

У раданський час тут завжди знаходились перукарня «Фантазія» та книжковий магазин «Техніка». Декілька останніх років він закритий і проводиться ремонт.

Зараз тут замість перукарні молодіжне Yugo coffe, приміщення книгарні до сих пір закрито, пустує.

Будинок № 47 зведено наприкінці XIX на початку XX ст. у стилі історизму. Будинок має широкий заїзд у двір.

У 1924 р. у будинку розміщувався Буковинський сільськогосподарський банк. У рекламній листівці за 1928 р. значиться, що тоді тут була редакція німецькомовної газети «Чернівецький щоденник». В цьому будинку знаходилась також

адміністрація електрокомпанії, а згодом туристичне агенство, яке організовувало поїздки до Карпат.

Нині тут розташовується Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка. Фонд бібліотеки складає понад 600 тис. документів. Велику цінність складає література 1863-1869 рр., видання з Хотинської повітової бібліотеки; особиста бібліотека науковця, літературознавця, краєзнавця Олекси Стратоновача Романця; колекції книг з приватних бібліотек - доктора філологічних наук ЧДУ Івана Сівака та професора Миколи Фатова; бібліотеки науковців – історика Олександра Масана та професора Петра Рихла.

Зараз бібліотека частково знаходиться під ремонтом.

У дворі між будинами № 47 та № 49 розташовуються тенісний корт та літнє кафе.

Триповерховий **будинок № 49** розміщений на розі вулиць О. Кобилянської та Ф. Кайндля (раніше Челюскінців). Споруда зведена наприкінці XIX ст.. У 1917-1919 рр. тут мешкав професор фізики, доктор філософії, педагог і громадський діяч Роман Цегельський (1882-1956), брат Лонгина Цегельського, міністра уряду ЗУНР. Кутовий будинок № 49 має два фасади. За документами фасад з боку вулиці Ф. Кайндля повністю перероблений у 1925 р., в ньому багато іудаїки, стиль ар-нуво. Збоку вул. О. Кобилянської фасад другого поверху несе риси німецького неоренесансу. Над головним входом знаходиться балкон з масивними консолями, над вікнами трикутні карнізи.

Зовсім інші прикраси третій поверх. Площина між поверхами і балконами - розгорнені тамсами (покривало, накидка, яку іудеї використовують під час молитви). Складається враження, що третій поверх добудовано.

Перший поверх в різні часи займали магазин електротоварів, молочний магазин, курси крою та шиття, перукарня. У рекламній листівці 1939 р. є те, що тоді тут працював лікар, який спеціалізувався на внутрішніх хворобах – доктор І. Мороряну.

Пізніше вже в радянські часи були магазин «Криниченька» (соки, води), «Кулінарія». Нині на першому поверсі – кав'ярня «Віденська кава» та кафе «Мята». Другий та третій поверхи – житловий фонд.

Чотириповерхова споруда під **№ 51** розташована на розі двох вулиць О. Кобилянсьої та Р. Кайндля (колишня Челюскінців). Верхній поверх будинку вінчає витончена башта, яка бере свій початок на рівні другого поверху. Над вхідними кутовими дверима розміщений пам'ятний медальон з вказанням року побудови – 1907 р.. Ця будівля свого часу добудовувалася і перебудовувалася, про це свідчать балкони цієї споруди.

У будинках № 51 та № 53 (Німецький Дім), на рівні другого поверху розібрана стіна і створена велика спільна зала, де довгий час знаходився відомий і популярний кінотеатр «Україна». Але після пожежі він припинив своє існування.

Вдалося з'ясувати, що власником будинку був пан Вільгельм Тутман. Він утримував на першому поверсі бакалійну крамницю. А рекламна листівка за 1926 р. вказує на те, що у той період перший поверх будинку займало «Технічне бюро по електричним приборам», власником якого був теж В. Тутман.

За цією адресою зараз знаходиться офіс Міжнародного поетичного фестивалю MERIDIANCZERNOWITZ, PaulCelan. Literaturzentr. А також знаходиться обласний благодійний фонд «Хесед – шушана». SalonService. Beantyshop.

Масивна чотириповерхова споруда під **№ 53** частково п'ятиповерхова привертає увагу оригінальним фасадом з елементами готики в дусі сецесії. Це Німецький Народний Дім – історичний осередок багатокультурного середовища старих Чернівців.

Фасад будинку витриманий у німецькому стилі, стриманий, його прикрашають тільки балкони і лоджії, а вся споруда увінчується покритим черепицею дахом і фронтоном.

Роботи велися за планами архітектора Густава Фріча цісарсько-королівським міським архітектором Ервіном Мюллером.

Будівництво відбувалося протягом 1908-1910 рр. В партері розташувався Німецький торговий дім, на другому поверсі – Райфанзенська каса, на третьому – крайова спілка, на четвертому – Товариство християнських німців, на п'ятому – товариство «Шларафія» та «Прутана». Тут функціонували кінотеатр, концертна зала, дитячий садок та ін. Німецький Народний Дім здавав свої приміщення громадським та приватним товариствам для проведення найрізноманітніших заходів. В Німецькому Домі тоді був свій банк, власна друкарня, де видавались книги, журнали, газета «Німецький щоденник», кафе «Віденська кухня», ресторан, бібліотека з читальною залою.

У 1940 році німців було переселено до Німеччини, а Німецький дім радянська влада націоналізувала.

Після утвердження в Україні незалежності Німецький дім повернуто німецькій діаспорі (конкретно партер в правій стороні).

У наш час в історичній будівлі Німецького Дому діє Товариство австрійсько-німецької культури «Відродження», яке отримало приміщення в правому крилі партеру. На верхньому поверсі відкрито меморіальну залу Георга Дроздовського – на честь видатного австрійського журналіста та письменника, який жив і працював в Чернівцях.

В партері деякий час був Баварський ресторан з німецькою кухнею. Зараз – Центр культури «Вернісаж».

Привабливий на вигляд чотириповерховий **будинок** під № 55 споруджений близько 1910 р.. Це споруда житлового призначення у стилі пізньої сецесії. Належав доктору Леону Шафру, як приватне помешкання. Останні поверхи добудовувалися пізніше. Вікна та двері п'яти різних форм та розмірів, гарні внутрішні та зовнішні балкони. На фасаді п'ять балконів: по одному на другому та третьому, та три на четвертому поверсі.

Широкий каретний заїзд веде до просторого двору, була тут і криниця, але з часом її не стало. Колись у цьому дворі торгували різною худобою. При будинку існувало торгівельне товариство з продажу худоби.

Серед мешканців будинку австрійського періоду – архітектор, професор Вільгельм Мюллер.

Ця споруда і в наш час має житлове призначення.

Двоповерховий цегляний **будинок** під **№ 57** з дня створення не зазнав особливих змін і перебудов. Була замінена покрівля будинку та додатково зроблені декоративні керамічні орнаменти, які, розміщені під самим дахом будівлі.

У напівпідвальному приміщенні будинку колись торгували овочами і фруктами. Центральний вхід до будинку раніше розміщувався збоку вулиці Шевченка.

За радянської влади напівпідвальне приміщення передали Чернівецькому художньому комбінату під скульптурні майстерні.

Нині у будинку роміщується Чернівецька музична школа №1.

Ось і добігла кінця мандрівка найкрасивішою в нашому місті вулицею Панською. Це справжня гордість і окраса нашого старовинного і неповторного міста, яка відзеркалює його історію і культуру.

Ми маємо берегти і шанувати те, що нам дісталось у спадок від наших предків та зберегти красу чудового міста для майбутніх поколінь.

Більше про вулицю О. Кобилянської можна дізнатись:

1. Снігур І. Чернівці і чернівчани. - Чернівці : Прут, 2008. – 312 с.

2. Мельник І. В. Czernowitz : історичні вулиці, будинки та видатні особистості : урбаністичні есеї / І. Мельник, Л. Щербанюк, О. Любківський. – Чернівці : ДрукАрт, 2015. – 416 с.

3. Шевченко Н. Д. Черновицкая Атлантида / Н. Д. Шевченко. – Чернівці : Місто, 2014. – 152 с.

4. Никирса М. Чернівці. Документальні нариси з історії вулиць і площ. – Чернівці : Золоті литаври, 2008. – С. 295 – 304.

5. Чернівці в детялях : фотоальбом / уклад. А. Вишневська. – Чернівці : Наші книги, 2018. – С. 95 – 134.

58000 м. Чернівці, вул. Шевченка, 29,
тел. 52-21-23, тел. 52-60-41
http://bukovinchiki.cv.ua
http://children29.blogspot.com
e-mail: childlibbuk@ukr.net